

Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları

Hidayet As ^{1*} , Doç. Dr. Menekşe Eskici ² ,

¹ MEB, Türkiye

² Kırklareli Üniversitesi, Türkiye

Özet – Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerin hibrit öğretime yönelik tutum düzeylerinin belirlemektir. Ayrıca anne-baba eğitim durumu, akademik başarı, cinsiyet, sınıf kademeleri göre öğrencilerin hibrit öğretime yönelik tutum durumlarını tespit etmektir. Nicel yöntemin ve tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın örnekleme, kolay ulaşılabilen örneklem yoluyla seçilmiş 102 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Bu çalışmada veri toplama aracı; iki bölümden oluşan anket formudur. Formun ilk bölümünde öğrencinin, demografik özelliklerini içeren beş soru bulunmaktadır. İkinci bölümünde 20 sorudan oluşan, “Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde bir istatistik paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde bütün değişkenlere ilişkin betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda, ortaokul öğrencilerin hibrit öğretime yönelik genel olarak olumlu tutum gösterdikleri ortaya konmuştur. Bunun nedeniyle ilgili çalışmada farklı sonuçlar ortaya konmuştur. Sınıf seviyelerine, cinsiyete ve öğrenci okul başarı puanlarına göre öğrenci tutumlarında farklılıklar gösterdiği ortaya çıkmıştır. Velilerin eğitim durumlarına göre öğrenci tutumları incelendiğinde; baba ve anne velilerin eğitim durumlarıyla öğrenci tutumları arasında farklı ilişkiler olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: hibrit öğretim, tutum, ortaokul öğrencisi.

Attitudes of Secondary School Students Towards Hybrid Teaching

Abstract – The study aims to determine the attitude levels of secondary school students towards hybrid teaching. In addition, it aims to determine students' attitudes towards hybrid education according to their parents' educational status, academic achievement, gender, grade levels. The sample of the study, in which the quantitative method and survey model were used, consists of 102 secondary school students selected through an easily accessible sample. Data collection tool in this research; It is a questionnaire consisting of two parts. In the first part of the form, there are five questions containing the demographic characteristics of the student. The second part, "Middle School Students' Attitudes Towards Hybrid Education Questionnaire" consisting of 20 questions was used. Statistical Packet Program was used in the analysis of the data. In the data analysis, descriptive statistics for all variables were calculated. As a result of the research, it was revealed that secondary school students generally showed positive attitudes towards hybrid teaching. Because of this, different results have been revealed in the related research. It has been revealed that there are differences in student attitudes according to grade levels, gender and student school achievement scores. When the students' attitudes are examined according to the educational status of the parents; It has been observed that there are different relationships between the educational status of fathers and mothers and their student attitudes.

Keywords: hybrid teaching, attitude, secondary school students.

Giriş

Bilgi ve teknoloji çağı olarak isimlendirilen 21.yy'da her geçen gün hayatı kolaylaştırmaya yarayan yeni buluşlar ve yenilikler ortaya çıkmaktadır. Bununla beraber yaşamı kolaylaştırmaya yarayan ve fayda sağlamayı amaçlayan bu yenilikler yeni problemler ve gereksinimleri de beraberinde getirmektedir. Örneğin; iletilmek istenen dosyalar uzun postalama sürecine girmeden kısa süre içerisinde e-posta olarak karşı taraf ile paylaşılabilirken teknoloji bağımlılığına veya uzun süre teknoloji kullanımından ortaya çıkan sağlık sorunlarına yol açabilmektedir (Yıldırım ve Kişioğlu,

* Corresponding author: MEB, Türkiye.

e-mail addresses: athdsdta@msn.com, menekeskici@hotmail.com

2018). Hayatın her aşamasında teknolojiye bağlı gelişme ve değişimlerden bahsetmek mümkündür. Buna bağlı olarak sürekli yenilenen teknolojinin takip edilmesi de bir gerekliliktir. Amaçlarından biri bireyi karşılaştığı her duruma karşı hazırlamak olan eğitimin de bu gelişmelerden etkilenmesi kaçınılmazdır (Yalçın Tepe ve Adıgüzel, 2017).

Bilişim ve internet teknolojilerinin sayesinde hızlı gelişen dünyada her sektörde pek çok gelişme meydana gelmektedir. Buradan kaynaklı olarak eğitim alanında da teknolojiden etkilenerek yeniliklerin olması kaçınılmaz olmuştur. Eğitim-Öğretime bakış açısı da bu yeniliklerden etkilenerek farklı eğitim ortamları, öğretim yaklaşımları ve materyaller gelişmesine zemin hazırlamıştır (Parlak, 2017). 21.yy'da gelişen bilişim teknolojileri ve internetle birlikte ortaya çıkan çevrimiçi, ters yüz, mobil, web tabanlı, harmanlanmış ve hibrit öğretim türleri bunlardan en göze çarpanlardır.

Harmanlanmış eğitim sınıf ortamında yapılan yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitimin farklı modellerini bir araya getiren ve teknolojinin bütün olanaklarından yararlanan bir eğitim modelidir (Usta, 2007). Hibrit öğrenme ise çevrimiçi ve yüz yüze öğretimin beraber yürütüldüğü öğrenme şeklidir. Hibrit öğrenme ortamları web ile şekillendirilmiş farklı öğrenme ortamlarının olumlu yönleri bir araya getirilmiş karma model bir öğrenme olarak adlandırılabilir (Pérez-Sanagustín, Hilliger, Alario-Hoyos, Kloos ve Rayyan, 2017). Her ne kadar bazı tanım ve uygulamalar iç içe geçmiş olsa da uygulama ve kullanım alanlarında farklılıklar görülmektedir.

Harmanlanmış ve Hibrit öğretim bazı kaynaklarda aynı ifade edilirken bazı kaynaklarda uygulama açısından farklılığından bahsedilmiştir (Gonçalves ve Majhanovich, 2022). Hibrit öğrenme bir kısım öğrencilerin sınıfta birlikte olurken, diğer kısmın evden (veya başka bir ortamdan) derse katılması iken, öğretim sürecinde derslerin bir kısmının yüz yüze bir kısmının çevrimiçi ortamda işlenmesi harmanlanmış öğretim olarak kabul edilmektedir. Bir eğitim programında bir dönemde beş ders alınıyor bunların üçü yüz yüze ikisi çevrimiçi ortamda işleniyorsa harmanlanmış öğretime örnek olabilir (Kılıç ve Gürler, 2022).

Çin'in Wuhan şehrinde 2019 yılında başlayan Covid-19 salgını kısa bir zamanda yayılarak tüm dünyayı tehdit etmeye başladı. Enerji, gıda, iletişim, ulaşım gibi birçok alanı etkileyen bu salgın en çok ülkelerin eğitim sistemlerini ve bu sistemlerin uygulanmasını etkilemiştir. Salgının başladığı tarihten itibaren kısa sürede 190 ülkede verilen eğitime ara verilmiştir. Oluşan bu durum dünyadaki öğrencilerin birçoğunu okullardan uzak tutmuştur. Bu durum resmi kaynaklarda verilen verilere göre öğrencilerin %92'sine sayısal olarak 1.576.021.818 sinin okullardan uzak kalarak etkilendiği belirtilmiştir (UNESCO, 2020'a). Covid-19 olumsuz etkilerini azaltmaya çalışan dünya ülkeleri aynı zamanda eğitimin kesintiye uğramaması için kendi iç sistemlerinde, başta çevrimiçi eğitim olmak üzere alternatif çözüm yolları geliştirme ve uygulama yoluna başvurmuşlardır (Balci, 2020).

Türkiye'de Covid-19 e vakalarının tespit edilmeye başlandığı tarihten itibaren Covid-19 salgını önlemleri kapsamında Türkiye Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki eğitim kademelerinde yapılan eğitime ara verilmiştir. 11.03.2020 tarihinde ara verilen yüz yüze eğitim, 23.03.2020 tarihinden itibaren uzaktan eğitim olarak yapılmaya başlanmıştır (MEB, 2020). Uzaktan eğitim sürecinde, Eğitim Bilişim Ağı (EBA), televizyon yayını (TRT EBATV) ve çevrimiçi platformları (Zoom, teams vb.) gibi iletişim araçları eğitimde kullanılmaya başlanmıştır. Okullarda yapılan yüz yüze eğitime ara verilmesi aileler, öğrenciler ve öğretmenler tarafından endişe ve paniğe neden olmuş bununla birlikte birtakım problemlerin de ortaya çıkmasına neden olmuştur (Sarı ve Nayır, 2020).

Hibrit öğretim yüz yüze eğitime göre, öğrencinin çevrimiçi olarak ulaşım sağladığı birçok materyal sayesinde eğitime harcadığı maliyetini düşürmektedir. Teknoloji ile bütünleşmiş eğitim öğrencinin motivasyonunu artırarak derslere ve içeriğindeki konulara olan ilgisini artırmaktadır. Öğrencilerin hibrit öğretimdeki çevrimiçi araştırma olanağı sağlanması kişisel gelişimleri ve farklılıklarının da ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır (Yağan, 2021).

Hibrit öğretim öğrenci için birçok kazanım sağlasa da başta sosyoekonomik olanakların kısıtlılığı, kurum ve kuruluşların yeterli alt yapıya sahip olmaması, öğretmenlerin teknolojik araç gereçler ile hibrit öğretim hakkında yeterli bilgi sahibi olmaması, öğrencilerin hibrit öğretime yönelik hazır

bulunmuşluklarının yeterli olmaması gibi olumsuz durumlar da söz konusudur. Bunlarla ilgili olarak gerekli planlamanın yapılması ve desteğin sağlanması gerekliliğinden bahsedilebilir (Erbaş, 2021).

Hibrit öğretim eğitim süreci için uygulanmaya konmasından itibaren vazgeçilmez olması için pek çok sebep bulunmaktadır. Hibrit öğretimin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi öğrencilerin hibrit öğretime yönelik tutumlarının olumlu olması ile yakından ilgilidir. Öğrencilerin hibrit öğretime yönelik tutumlarının belirlenmesi bu noktada oldukça önem taşımaktadır.

Bu çalışmada pandemi sürecinde Türkiye’de çeşitli kademelerde uygulanan hibrit öğretime yönelik ortaokul öğrencilerinin tutumlarının belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu çalışmayla birlikte hibrit öğretiminin sadece pandemi ile sınırlandırılmayıp, gelecekte farklı derslerde karşılaşılabilecek farklı ihtiyaç durumlarında veya Türkiye’de örgün eğitim kurumlarında sürekli uygulanabilir bir öğretim modeli olmasına dikkat çekmek ve hibrit öğretime yönelik öğrencilerin tutumlarının belirlenmesi hedeflenmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmanın yürütülmesinde tarama modeli esas alınmıştır. Bu çalışmada, Ortaokul öğrencilerin hibrit öğretime yönelik tutumları düzeyleri belirlenmiştir. Öğrencilerin hibrit öğretime yönelik, tutum düzeylerini, sınıf kademeleri, cinsiyetleri, sınıf başarı düzeyleri, anne ve babalarının eğitim durumlarının nasıl etkilediği araştırılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılı içerisinde, Kırklareli ilinde hibrit öğretim yöntemi uygulaması yapılmakta olan bir ortaokuldaki öğrenciler oluşturmaktadır. Bu çalışmada kolay ulaşılabılır örneklem yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabılır örnekleme, mevcutta olan, istenen öğelere hızlı ve kolay yoldan ulaşmayı sağlayan bir örneklemedir (Patton, 2005). Kırklareli il merkezinde bir ortaokulda öğrenim gören 192 öğrenciye ulaşılması hedeflenmiş, 102 öğrenciden elde edilen veriler kullanılmıştır. Öğrencilerin katılımda gönüllülük esas alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı; iki bölümden oluşan anket formudur. Formunun ilk bölümünde öğrencinin, sınıfını, cinsiyetini, akademik başarısını, annesinin ve babasının akademik durumunu belirlemeyi amaçlayan beş soru yer almaktadır. İkinci bölümünde, öğrencilerin hibrit öğretime yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan 20 sorudan oluşturulan, ‘‘Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formu’’ kullanılmıştır. 5’li Likert ölçüm tekniğine sahip ölçek; 5=kesinlikle katılıyorum ve 1=kesinlikle katılmıyorum şeklinde puanlanmaktadır.

Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formunun oluşturulma sürecinde alan yazın taraması yapılmış ve araştırmanın örneklemiyle aynı özellikleri taşıyan 27 öğrenciye hibrit öğretime yönelik tutumla ilgili açık uçlardan oluşan bir form doldurtulmuştur. Öğrencilerden gelen formlar ve alan yazın taraması sonucunda 45 maddelik anket madde havuzu oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından yapılan ilk inceleme sonucunda 5 soru anketten çıkartılarak, pilot anket formu 40 sorudan oluşmuştur. Elde edilen pilot anket formu uzman görüşü alınmak amacıyla eğitim bilimleri alanında çalışan 3 öğretim üyesine ve hibrit öğretim yapılan bir ortaokulda yapan 1 öğretmene incelenmiştir. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda ‘Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formu 20 maddeye indirilmiştir. Bu maddelerin içerisinde öğrencilerin dikkatini artırmak için, olumsuz maddelere de yer verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri toplanması sürecinde, öğrenci velilerinden gerekli izinler alındıktan sonra, Google Form aracılığıyla oluşturulan formun 2022-2023 Eğitim Öğretim yılı içerisinde öğrenciler tarafından

doldurulabilmesi için katılımcılara elektronik ortamda iletilerek verilerin toplanması sağlanmıştır. Verilerin toplanmasında “Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formu” kullanılmıştır. Kırklareli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu’nun 28.11.2022 tarih ve 69470 sayılı yazısıyla da çalışmanın etik açıdan sakınca olmadığı karar verilmiştir.

Veri Analizi

Katılımcılardan toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ardından düzenleme ve veri temizleme işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda frekans analizi ile boş, kayıp ve yanlış girilmiş veriler belirlenmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak bütün değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma) hesaplanmıştır. Bir istatistik paket programı kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümü, analiz sonuçları ve yorumlardan elde edilen bulguları içermektedir. Araştırma kapsamında belirlenen alt problemlerle ilgili bulgular sırayla tablolar oluşturularak sunulmuştur. Ayrıca elde edilen bulgular ve yorumlar ilgili araştırmalarla ilişkilendirilmiştir.

Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutum Düzeyleri

Ortaokul öğrencilerinin hibrit öğretime yönelik tutum düzeylerini ne olduğunu belirlemek için “Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formu” nun her maddesinden alınan puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumlarıyla İlgili Görüşleri

Sorular	N	$\bar{x}$	SS
Sınıf dışında olsam bile, sınıftaki arkadaşlarımla eş zamanlı derse katılmayı bir şans olarak görüyorum.	102	3,92	1,07
Hibrit öğretim konu eksikliğimin giderilmesinde olumlu bir etkidir.	102	3,70	1,03
Hibrit öğretim derse karşı ilgimi artırıyor.	102	2,98	1,11
Hibrit öğretimle derslerin işlenmesini istemiyorum.	102	2,98	1,34
Hibrit öğretimde bazı derslerde alanında uzman kişilerin derslere katılması derse ilgimi artırır.	102	3,90	1,14
Okula çeşitli nedenlerden dolayı gelemediğimde canlı derslere uzaktan erişebilmem bana güven veriyor.	102	3,84	1,11
Hibrit öğretime katıldığım derslerde başarımla düşüyor.	102	3,30	1,28
Hibrit öğretimin devam etmesini istiyorum.	102	3,04	1,47
Sınıfta değilken sınıftaki arkadaşlarımla birlikte ders yapabilmeyi seviyorum.	102	3,67	1,29
Okul dışındayken öğretmenimden rahatlıkla dönütler alabilmek, çok güzel.	102	3,99	0,94
Hibrit öğretim sürecinde kendimi daha etkin hissediyorum.	102	3,03	1,25
Okula gitmeden sınıftaki derslere katılmak bir fırsattır.	102	3,68	1,36
Hibrit öğretimi gereksiz görüyorum.	102	3,62	1,25
Hibrit öğretim sayesinde eğitim sürecimde sürekli yeniliklerle karşılaşıyorum.	102	3,15	1,10
Hibrit öğretimde dersler zevkli geçiyor.	102	3,05	1,34
Hibrit eğitimde kendi öğretmenimle dersi işlemek beni mutlu ediyor.	102	3,72	1,14
Hibrit öğretim dersleri daha eğlenceli hale getiriyor.	102	2,83	1,28
Okul dışı ortamdaki derse katılmak istemiyorum.	102	2,98	1,42
Hibrit öğretim beni kısıtlıyor.	102	3,31	1,19
Hibrit öğretim derse karşı motivasyonumu artırıyor.	102	2,91	1,28
Toplam	102	67,71	15,97

Tablo 1 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin hibrit öğretime yönelik tutum düzeyinin sırasıyla en fazla “Okul dışındayken öğretmenimden rahatlıkla dönütler alabilmek, çok güzel” (madde 10), ($\bar{x} = 3,99$), “Sınıf dışında olsam bile, sınıftaki arkadaşlarımla eş zamanlı derse katılmayı bir şans olarak

görüyorum” (madde 1), ($\bar{x}= 3,92$), ve “Hibrit öğretimde bazı derslerde alanında uzman kişilerin derslere katılması derse ilgimi artırır” (madde 5), ($\bar{x}= 3,90$) maddelerinde yüksek olduğu görülmüştür. Ortaokul öğrencilerinin hibrit öğretime yönelik tutum düzeyinin en düşük olduğu görülen maddeler ise “Hibrit öğretim dersleri daha eğlenceli hale getiriyor” (madde 17), ($\bar{x} = 2,83$), “Hibrit öğretim derse karşı motivasyonumu arttırıyor” (madde 20), ($\bar{x} = 2,91$) şeklinde sıralandığı görülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin hibrit öğretime yönelik tutumları ölçen anket formu maddelerinin aritmetik ortalama değerlerine bakıldığı zaman maddelerin aritmetik ortalama değerlerinin 2,83 ve 3,99 arasında değiştiği görülmüştür. Tüm maddelerin aritmetik ortalama değerine bakıldığında, madde başına düşen aritmetik ortalama değerinin $\bar{x}= 3,38$ olduğu görülmektedir. Maddelerin alabileceği değerlerin “(1) Kesinlikle Katılmıyorum” ile “(5) Kesinlikle Katılıyorum” arasında değiştiği düşünüldüğünde $\bar{x}= 3,38$ değerinin ile “(4) Katılıyorum” ile ile “(3) Kararsızım” arasında olduğu görülmektedir. Ölçek maddelerinin ortalama değerlerinin orta düzeyin üzerinde çıktığı görülmektedir. Bu bulgunun ışığında Ortaokul öğrencilerinin hibrit öğretime yönelik tutumlarının orta düzeyin üzerinde yükseğe yakın olduğu söylenebilir.

Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Kademelerine Göre Hibrit Öğretime Yönelik Tutum Düzeyleri

Ortaokul öğrencilerinin sınıf kademelerine göre hibrit öğretime yönelik tutum düzeylerini ne olduğunu belirlemek için “Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formu” nun maddelerine göre puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve bulgular Tablo2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Ortaokul öğrencilerinin sınıf kademelerine göre hibrit öğretime yönelik görüşleri

Sınıf Kademesi	N	$\bar{x}$	SS
5. Sınıf	29	68,10	13,95
6. Sınıf	24	65,83	18,39
7. Sınıf	30	67,13	15,83
8. Sınıf	18	70,55	16,75
Toplam	101	67,71	15,97

Tablo 2 incelendiğinde 8. Sınıf öğrencilerin hibrit öğretime göre tutumlarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu ($\bar{x}= 70,55$) görülmektedir. Ayrıca tablo 2 ye göre 8. Sınıflardan sonra hibrit öğretime yönelik tutum puanlarını yüksekten düşüğüne göre sıralarsak 5. ($\bar{x}= 68,10$) , 7. ($\bar{x}= 67,13$) ve 6. ($\bar{x}= 65,83$) sınıflar olarak görülmektedir. 8. Sınıf öğrencilerinin hibrit öğretime yönelik tutumlarının iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Hibrit Öğretime Yönelik Tutum Düzeyleri

Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre hibrit öğretime yönelik tutum düzeylerini ne olduğunu belirlemek için “Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formu” nun maddelerine göre puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre hibrit öğretime yönelik görüşleri

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS
Kız	53	69,35	15,92
Erkek	48	65,89	15,99

Tablo 3 te ki verilere göre öğrencilerin hibrit öğretime yönelik cinsiyetlerine göre tutumları incelendiğinde, kız öğrencilerin ($\bar{x}= 69,35$) , erkek öğrencilere ($\bar{x}= 65,89$) göre daha yüksek olumlu tutum gösterdiği görülmektedir.

Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Başarılarına Göre Hibrit Öğretime Yönelik Tutum Düzeyleri

Ortaokul öğrencilerinin sınıf başarılarına göre hibrit öğretime yönelik tutum düzeylerini ne olduğunu belirlemek için “Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formu” nun maddelerine puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Ortaokul öğrencilerinin sınıf başarılarına göre hibrit öğretime yönelik görüşleri

Sınıf Başarısı	N	$\bar{x}$	SS
45-54,9	5	62,60	3,57
55-69,9	6	69,83	10,47
70-84,9	29	70,48	13,22
85-100	61	66,60	18,06
Total	101	67,71	15,97

Tablo 4’teki veriler incelendiğinde, sınıf başarılarına göre hibrit öğretime yönelik en yüksek tutuma sahip 70-84,9 arasında sınıf başarı puanına sahip olan öğrencilerin ($\bar{x}= 70,48$) ve en düşük tutuma sahip 45-54,9 arasında sınıf başarı puanına sahip olan öğrenciler ($\bar{x}= 62,60$) olduğu görülmektedir. Ayrıca sınıf başarı puanı en yüksek olan 85-100 başarı puanına sahip olan öğrencilerin tutumlarının ($\bar{x}= 66,60$) olduğu görülmektedir.

Ortaokul Öğrencilerinin, Annenin Eğitim Durumlarına Göre Hibrit Öğretime Yönelik Tutum Düzeyleri

Ortaokul öğrencilerinin, annenin eğitim durumlarına göre hibrit öğretime yönelik tutum düzeylerinin ne olduğunu belirlemek için “Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formu” nun maddelerine puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Ortaokul öğrencilerinin, annenin eğitim durumlarına göre hibrit öğretime yönelik görüşleri

Annenin Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	SS
Okuma Bilmiyor	1	71,00	.
İlkokul	16	67,68	16,17
Ortaokul	19	68,63	16,26
Lise	45	68,62	17,11
Üniversite	17	64,11	14,83
Lisansüstü	3	67,66	8,50
Total	101	67,71	15,97

Tablo 5’teki veriler incelendiğinde, öğrencilerin, annenin eğitim durumuna göre hibrit öğretime yönelik en yüksek tutuma sahip okuma bilmeyen anneye($\bar{x}= 71,00$) sahip olan öğrencinin tutumunun en yüksek çıktığı görülmüştür. Daha sonra tutum düzeylerini yüksekte küçüğe doğru sıralarsak; ortaokul eğitim durumuna sahip ($\bar{x}= 68,63$), lise eğitim durumuna sahip ($\bar{x}= 68,62$), ilkokul eğitim durumuna sahip($\bar{x}= 67,68$), Lisansüstü eğitim durumuna sahip($\bar{x}= 67,66$), ve üniversite eğiti durumuna sahip($\bar{x}= 64,11$) anneye sahip öğrencilerin tutumlarının olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde eğitim düzeyi yüksek velilerin, eğitim düzeyi düşük velilere oranla tutumlarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Ortaokul Öğrencilerinin, Babanın Eğitim Durumuna Göre Hibrit Öğretime Yönelik Tutum Düzeyleri

Ortaokul öğrencilerinin, babanın eğitim durumlarına göre hibrit öğretime yönelik tutum düzeylerinin ne olduğunu belirlemek için “Ortaokul Öğrencilerinin Hibrit Öğretime Yönelik Tutumları Anket Formu” nun maddelerine puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Ortaokul öğrencilerinin, babanın eğitim durumuna göre hibrit öğretime yönelik Görüşleri

Baba Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	SS
İlkokul	9	64,55	5,70
Ortaokul	22	67,27	14,93
Lise	47	69,25	16,39
Üniversite	19	64,36	20,42
Lisansüstü	4	75,00	4,83
Total	101	67,71	15,97

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde, öğrencilerin, babanın eğitim durumuna göre hibrit öğretime yönelik en yüksek tutuma sahip lisansüstü babaya ($\bar{x}= 75,00$) sahip olan öğrencinin tutumunun en yüksek çıktığı görülmüştür. Daha sonra tutum düzeylerini yüksekten küçüğe doğru sıralarsak; lise eğitim durumuna sahip ($\bar{x}= 69,25$), ortaokul eğitim durumuna sahip ($\bar{x}= 67,27$), ilkokul eğitim durumuna sahip ($\bar{x}= 67,68$) ve üniversite eğiti durumuna sahip ($\bar{x}= 64,36$) babaya sahip öğrencilerin tutumlarının olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde yüksek lisans yapan babaya sahip öğrencilerin iyi düzeyde hibrit öğretime yönelik tutumlarının olduğu görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada amaç ortaokul öğrencilerinin salgın süreciyle tanışmış oldukları hibrit öğretime ilişkin uygulamalara yönelik, tutumlarının belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda ortaokul öğrencilerinin hibrit öğretime yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla bir form oluşturulmuştur. Oluşturulan form 102 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin hibrit öğretime göre tutumları analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre; hibrit öğretime yönelik formdaki soruların ortalama değerlerinin yüksek düzeyde çıktığı görülmektedir. Bu durum ortaokul öğrencilerinin hibrit öğretime yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ortaokul öğrencilerinin hibrit öğretime yönelik tutumlarının olumlu olması, öğrencilerin hibrit öğretime severek katıldıklarının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Kök (2018) tarafından yapılan araştırmada da farklı kademelerde öğrenim gören öğrencilerin hibrit öğretime yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve ilköğretim kademesinde, diğer kademelere göre hibrit öğretime yönelik tutumun yüksek olduğu bulgusu bu araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Benzer nitelikte Lin (2008) tarafından yapılan hibrit öğretime yönelik öğrenci görüşlerinin ortaya çıkarılmasının amaçlandığı araştırmada ulaşılan öğrencilerin genel olarak hibrit öğretime yönelik olumlu görüşleri olduğu sonucu bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Haşiloğlu, Durak ve Arslan (2020) tarafından yapılan çalışmada; uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin, öğrenciye ulaşmakta sıkıntı çektiği, ulaşılabildikleri öğrencilerle ise etkileşime girdikleri, böylece verimli bir ders süreci yaşadıkları ortaya konmuştur. Rodriguez, ve Anicete (2010) tarafından yapılan çalışmada da hibrit öğretim uygulamasında öğretmenlerin, öğrencilere dönütler vermesinin, öğrenciler tarafından olumlu karşıladığı belirtilmektedir. Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin en çok katıldıkları madde olan “Okul dışındayken öğretmenimden rahatlıkla dönütler alabilmek, çok güzel” maddesinde de öğrencilerin, öğretmene ulaşılabilir olmasının istendik bir durum olduğu görülmektedir. Böylece yapılan çalışmalarda da eğitim sürecinde öğretmen ve öğrencinin etkileşiminin mümkün kılınmasının öneminin altının çizilmesi bu araştırmanın bulgusu ile örtüşmektedir.

Akoğlu ve Karaaslan (2020) tarafından yapılan çalışmada; Covid-19 salgını sürecinde karantınada olan öğrencilerin okula gidememeleri, akranlarıyla bir arada olamamaları ve ebeveynlerin sorulara cevap verememelerinin çeşitli psikolojik ve duygusal problemlere neden olduğu belirtilmektedir. Bu araştırmada da öğrencilerin en fazla olumlu tutum belirttiği maddelerden biri olan “Sınıf dışında olsam bile, sınıftaki arkadaşlarımla eş zamanlı derse katılmayı bir şans olarak görüyorum” maddesi de öğrencinin okul arkadaş ortamından uzaklaşmış olma olumsuz durumunun aşılmasında hibrit öğretimin önemi gözler önüne serilmektedir. Bununla ilgili olarak Kadan (2021)

tarafından yapılan araştırmada da salgının oluşturduğu olumsuzluklara karşı eğitim alanında hibrit eğitimin önerilmesi de bu araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin en fazla olumlu tutum belirttiği maddelerden biri de ‘‘Hibrit öğretimde bazı derslerde alanında uzman kişilerin derslere katılması derse ilgimi artırır’’ maddesidir. Benzer şekilde Çoklar ve Dinç (2021) tarafından yapılan araştırmada; alanında uzman kişilerin, derslere uzaktan katılmasının öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih sebebi olduğu belirtilmiştir. Hibrit öğretim birçok alanda derse uzman kişilerin katılımı konusunda maddi açıdan, zaman açısından ve ulaşılabilirlik açısından kolaylık sağlamaktadır. Yıldırım ve Ortak (2022) tarafından yapılan çalışmada; öğrencilerin alanında uzman kişiler ile bir araya gelmelerinin ve birincil kaynaklardan bilgi edinme fırsatı bulmalarının öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkilediği bu araştırma ile desteklenmiştir.

Sezgin (2021) tarafından yapılan pandemide uygulanan, uzaktan eğitim sürecinde, öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler konulu çalışmada, uzaktan eğitim sürecinde en büyük problemin kaliteli ve kapsamlı bir çevrimiçi içerik oluşturma konusunda yaşandığını, bunun yanında öğretmen ve öğrencilerin bu konuda yeterince bilgi sahibi olması ve öğretim programlarının bu yönde planlanması gerektiği belirtilmektedir. Bu araştırmada ortalaması en düşük olan form maddeleri ‘‘Hibrit öğretim dersleri daha eğlenceli hale getiriyor’’ ile ‘‘Hibrit öğretim derse karşı motivasyonumu artırıyor’’ dur. Sezgin tarafından yapılan araştırmada da belirtildiği üzere uzaktan ve hibrit eğitim süreçlerinde çeşitli iyileştirmelere ihtiyaç duyulması bu araştırmada formdan en düşük puanı alan maddelerin içeriği ile örtüşmektedir.

Yılmaz (2020) tarafından yapılan araştırmada sınıf kademelerine göre uzaktan eğitime karşı öğrencilerin tutumlarının birbirine yakın olduğu ancak son sınıf öğrencilerinin tutumlarının diğer kademelerde eğitim gören öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karataş (2020) tarafından yapılan araştırmada 8. sınıf öğrencilerinin Covid-19 salgınıyla birlikte arkadaşlarını göremedikleri, sürekli evde kapalı olmalarının olumsuzlukları ve uzaktan eğitimle birlikte sınav kaygısının arttığı ortaya konmuştur. Bu araştırmada uygulanan formda en fazla olumlu tutum gösterilen maddelerden biri olan ‘‘Sınıf dışında olsam bile, sınıftaki arkadaşlarımla eş zamanlı derse katılmayı bir şans olarak görüyorum’’ maddesinin çıkması da uzaktan eğitimle birlikte oluşan yalnızlık hissi ve beraberinde getirdiği sınav kaygısının azaltılması konusunda hibrit öğretimin önemini gösterdiği düşünülebilir. Araştırmada salgın sürecinde, hibrit eğitimde en fazla olumlu tutum puanının 8. Sınıf öğrencilerine ait olması öğrencilerin son sınıfta girecekleri merkezi sınava yönelik kaygı düzeylerinin yüksek olmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca Akpolat (2021) tarafından yapılan araştırmada 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, daha üst kademede öğrenim gören öğrencilere göre olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu da uzaktan eğitimin daha eğlenceli, kurtarıcı, çeşitlilik sağlayan ve kolay ulaşılabilir olması gibi nedenlere bağlamıştır. Bu araştırmada 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin tutumlarının, 6 ve 7. sınıf düzeyindeki öğrencilere göre daha yüksek bulunması Akpolat (2021) tarafından yapılan araştırmayla da benzerlik göstermektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre olumlu tutum gösterdikleri görülmektedir. Yağan (2021) tarafından yapılan çalışmada cinsiyetin öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir fark göstermediğine ancak kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre uzaktan eğitim sürecinde daha fazla olumlu tutum gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bayram, Peker, Aka ve Vural (2019) tarafından yapılan çalışmada da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre uzaktan eğitime yönelik daha fazla olumlu tutum geliştirdiği ortaya konmuştur. Alan yazındaki çalışmaların bulguları ile bu araştırmada elde edilen kız öğrencilerin hibrit öğretime yönelik erkek öğrencilere göre daha fazla olumlu tutum göstermeleri bulgusu örtüşmektedir.

Yiğit (2021) tarafından yapılan araştırmada, akademik başarısı düşük olan öğrencilerin, akademik başarısı yüksek olan öğrencilere göre uzaktan eğitime yönelik daha olumsuz tutuma sahip olduğunu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bu bulgu genel olarak derslere karşı olumsuz tutum

gösterdiklerinden kaynaklanabileceğini ifade etmiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgular bu sonucu desteklemektedir.

Bu araştırmada öğrencilerin veli eğitim düzeylerine göre tutumlarıyla ilgili bulgular incelendiğinde anne eğitim seviyesi yüksek olan (Yüksek Lisans-Lisans) öğrencilerin hibrit öğretime yönelik tutum düzeylerinin diğerlerine göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gülmez (2014) de yaptığı yüksek lisans çalışmasında velilerin tutumlarının, öğrenci başarı ve tutumlarına etkisi olduğunu belirtmiştir. Ütkür Güllühan (2021)' da yaptığı çalışmada ilköğretim velilerin teknolojiye karşı tutumlarının eğitim düzeyleriyle ters orantılı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bunun annelerin çocuklarıyla da fazla ilgilenmesi gerektiğinden ve teknoloji bağımlılığından olumsuz etkilenebileceği korkusundan olabileceğini ifade etmiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgular bunu desteklemiştir. Ayrıca bunun nedeni eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte çalışan anne veli sayısının artışının doğru orantıda olabileceği ve bununla beraber evde çocuklarla ilgilenilmesi gerekliliği anne olan velilerde olumsuz tutuma ve öğrenciye yansımından gerçekleşmiş olabilir.

Atasoy, Özden ve Kara (2020) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada öğrencilerin, baba eğitim seviyelerine göre e-ders uygulamalarına yönelik tutumlarında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgular da genel olarak Atasoy, Özden ve Kara (2020) tarafından yapılan araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Oruç, Tecim ve Özyürek (2011) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi dönemde, yani kişiliğin gelişmesi için önemli yıllar da öğrencilerin en fazla babalarını rol model aldıkları belirtilmektedir. Buradan yola çıkarak yüksek eğitim düzeyine sahip babaların, çocuklarının eğitim sürecinde yeniliklere açık bakış açısıyla yaklaşmasının temelinde de babayı rol model aldıkları gerçeği yatabilir. Böylece yüksek eğitime sahip bir babanın daha fazla teknoloji kullanarak çalışması öğrenci için de teknoloji kullanarak eğitim alma konusundaki fikirlerini olumlu yönde etkiliyor olabilir.

Araştırmacılara Öneriler

Farklı eğitim kademelerinde ki öğrencilerin hibrit öğretime yönelik tutumları araştırılabilir.

Hibrit öğretimin farklı derslere göre başarıya katkısı araştırılabilir.

Hibrit öğretimde karşılaşılan zorluklar ve taleplerle ilgili öğretmenlerin görüşlerine yönelik araştırma yapılabilir.

Hibrit eğitim uygulaması pandemi ile sınırlı bırakılmayıp, çeşitli hastalık ve sağlık sorunlarında okula devamsızlığın önüne geçmek için kullanılmasını sağlayacak öğretim programlarının zenginleştirilmesi ve uygulanabilirliği konusunda bir model önerilebilir.

Evde eğitim alan öğrencilerin sosyalleşmesi ve akranlarıyla bir araya gelmesi adına bazı derslerde hibrit eğitimle sınıf ortamına katılabileceği bir model önerilebilir.

Uygulayıcılara Öneriler

Hibrit öğretimle öğrencilere derste işlenen konuyla ilgili uzman davet edilmesi etkinlikleri artırılabilir.

Öğrencilere küçük yaşlardan itibaren teknoloji kullanımı konusunda gerekli eğitim verilebilir.

8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygısının düşürmek için çevrimiçi platformlardan konu tekrarı, konu içerikleri ve değerlendirme testleri kaynağının sağlanmasının yanında derslere çevrim içi- çevrim dışı ulaşabilecekleri alternatifler sunulabilir.

Hibrit öğretimle ilgili velilere gerekli bilgilendirme yapılarak kaygı nedenleriyle ilgili çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Akoğlu, G. & Karaaslan, B.T. (2020). *COVID-19 ve izolasyon sürecinin çocuklar üzerindeki psikososyal etkileri*. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5(2), 99-103.
- Akpolat, T. (2021). *Ortaokul Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Metaforik Algularının İncelenmesi*. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES) , 54 (2) , 497-522.
- Atasoy, R., Özden, C., & Kara, D. N. (2020). *Covid-19 pandemi sürecinde yapılan E-ders uygulamalarının etkililiğinin öğrencilerin perspektifinden değerlendirilme-si*. *Electronic Turkish Studies*, 15(6).
- Balcı, A. (2020). *Covid-19 Özelinde Salgınların Eğitime Etkileri*. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(3), 75-85.
- Bayram, M., Peker, A. T., Aka, S. T. & Vural, M. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Dersine Karşı Tutumlarının İncelenmesi*. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 4 (3) , 330-345.
- Çoklar, A. N. & Dinç, Y. (2021). *Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi*. Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi, 7 (3) , 289-312.
- Erbaş, Y. H. (2021). *Covid-19 salgını döneminde eğitim: İlkokuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 360-380.
- Gonçalves, S., & Majhanovich, S. (2022). *Introduction: Pandemic, Disruption and Adjustment in Higher Education*. In *Pandemic, Disruption and Adjustment in Higher Education* (pp. 1-12). Brill.
- Gülmez, H. (2014). *Veli eğitimiyle desteklenmiş maddenin değişimi ünitesi öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adıyaman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adıyaman.
- Haşiloğlu, M. A., Durak, S., & Arslan, A. (2020). *Covid-19 uzaktan eğitim sürecinde fen bilimleri şube rehber öğretmenlerinin gözünden öğretmen, öğrenci ve velilerin değerlendirilmesi*. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(3), 214-239.
- Kadan, G. (2021). *Covid-19 Pandemisinde Çocuk Ve Ailelere Yönelik Yapılan Makalelerin İncelenmesi*. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 1-17.
- Karataş, Z. (2020). *COVID-19 Pandemisi Sürecinin LGS ve YKS Sınavına Hazırlık Sürecinde Olan Çocuk ve Ergenlerin Psikolojilerine Yansımalarının İncelenmesi*. *Pandemi Döneminde Çocuk ve Ergen Psikolojisi* (s. 54-74). Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Kılıç, A. & Gürler, N. (2022). *Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm: Araştırma-Sorgulamaya Dayalı Harmanlanmış Öğrenme Ortamına İlişkin Öğrenci Görüşleri*. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 234-247.
- Kök, A. (2018). *Harmanlanmış öğrenme yönteminin etkililiği: Bir meta-analiz çalışması [The effectiveness of blended learning: A meta-analysis study]* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

- Lin, Q. (2008). *Student satisfactions in four mixed courses in elementary teacher education program*. Internet and Higher Education, 11, 53-59
- MEB, (2020). *Sayılarla uzaktan eğitim 23 Mart-29 Mayıs 2020*. <http://yegitek.meb.gov.tr/www/sayilarla-uzaktan-egitim-23-mart-29-mayis-2020/icerik/3053> web adresinden 08 Mayıs 2022 tarihinde erişilmiştir.
- Oruç, C. , Tecim, E. & Özyürek, H. (2011). *Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler*. Ekev Akademi Dergisi, 15 (48): 281-297.
- Parlak, B. (2017). *Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar Ve Uygulamalar Üzerine Bir Analiz*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Kayfor 15 Özel Sayısı, 1741-1759.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Pérez-Sanagustín, M., Hilliger, I., Alario-Hoyos, C., Kloos, C. D., & Rayyan, S. (2017). *H-MOOC framework: reusing MOOCs for hybrid education*. *Journal of Computing in Higher Education*, 29(1), 47-64.
- Rodriguez, M. A. & Anicete, R. C. R. (2010). *Students' views of a mixed hybrid ecology course*. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 6(4), 791-798.
- Sarı, T. & Nayır, F. (2020). *Pandemi dönemi eğitim: sorunlar ve fırsatlar*. Turkish Studies, 15(4).
- Sezgin, S. (2021). *Acil Uzaktan Eğitim Sürecinin Analizi: Öne Çıkan Kavramlar, Sorunlar ve Çıkarılan Dersler*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21 (1) , 273-296.
- UNESCO. (2020a). *COVID-19 educational disruption and response*, <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>, adresinden 08 Mayıs 2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Usta, E. (2007). *Harmanlanmış öğrenme ve çevrimiçi öğrenme ortamlarının akademik başarı ve doyuma etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ütkür Güllühan, N. (2021). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Veli Tutumları ve Teknolojiye Karşı Dirençlerinin İncelenmesi*. Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi, 7 (2), 155-177.
- Yağan, S. A. (2021). *Üniversite Öğrencilerinin COVID-19 Salgını Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum ve Görüşleri*. Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi,4(1),147-174.
- Yalçın Tepe, F. & Adıgüzel, T. (2017). *Eğitim Kurumlarında Teknoloji İle Değişim Süreci: Bir Yükseköğretim Kurumu Örneği*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 16 (63) , 1242-1261.
- Yıldırım, R. & Ortak, Ş. (2022). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezilerden Yararlanma*. International Journal of Social Science Research, 11 (1) , 71-87 .
- Yıldırım, S. & Kişioğlu, A. N. (2018). *Teknolojinin getirdiği yeni hastalıklar: nomofobi, netlessfobi, fomo*. SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 25(4), 473-480.

Yılmaz, N. A. (2020). *Yükseköğretim Kurumlarında Covid-19 Pandemisi Sürecinde Uygulanan Uzaktan Eğitim Durumu Hakkında Öğrencilerin Tutumlarının Araştırılması: Fizyoterapi Ve Rehabilitasyon Bölümü Örneği*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 3(1), 15-20.

Yiğit, Y. (2021). *Öğrencilerin Dijital Ortamlar Üzerinden Yapılan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerine Yönelik Tutumları*. Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi - / 17 (June 2021): 187-204.

Summary

The aim of this study is to determine the attitudes of secondary school students towards hybrid education and to determine whether students' attitudes towards hybrid education change according to some variables (Parent education status, academic achievement, gender, grade levels). The sample of the research, in which the survey model and quantitative method were used, consists of 102 students studying at Mustafa Dalcı Secondary School in the city center of Kırklareli and selected through an easily accessible sample. Data collection tool in this research; It is a questionnaire consisting of two parts. In the first part of the form, there are five questions aiming to determine the student's class, gender, academic success, and academic status of his mother and father. In the second part, "Middle School Students' Attitudes Towards Hybrid Teaching Questionnaire" consisting of 20 questions prepared for this research was used to measure students' attitudes towards hybrid teaching. SPSS 26.0 was used in the analysis of the data. In the analysis of the data, descriptive statistics (frequency, arithmetic mean, standard deviation) for all variables were calculated. As a result of the research, it was found that it can be stated that secondary school students generally have a positive attitude towards hybrid teaching. As the most obvious reasons for this; During the covid-19 epidemic, it has been revealed that the biggest reasons for the positive attitudes of the students are to interact more with your friends, get comfortable feedback from their teachers and include experts in their fields in their lessons. It has been revealed that there are differences in student attitudes according to grade levels, gender and student school achievement scores. According to the educational status of the parents, when the student attitudes are examined, there is not much difference between the educational status of the parents and the student attitudes; It has been seen that there is a relationship between the educational status of the parents and the student attitudes.

According to the findings obtained as a result of the research; It is seen that the average values of the questions in the form for hybrid teaching are at a high level. This situation can be interpreted as secondary school students' attitudes towards hybrid teaching are positive. The fact that secondary school students have positive attitudes towards hybrid teaching can be accepted as an indication that students participate in hybrid teaching with pleasure.

In the study conducted by Rodriguez, and Anicete (2010), it is stated that the students respond positively to the teachers' feedback to the students in the hybrid teaching application. In this study, it is seen that in the item "It is very nice to receive feedback from my teacher easily when I am out of school", which is the item most frequently attended by secondary school students, it is desirable for the students to be accessible to the teacher. Thus, underlining the importance of enabling teacher-student interaction in the education process in the studies carried out, this coincides with the finding of this research.

The item "I see it as a chance to attend the lesson simultaneously with my classmates, even if I am out of the classroom", which is one of the items in which the students indicate the most positive attitude, also reveals the importance of hybrid teaching in overcoming the negative situation of the student's being away from the school friend environment.

Another finding of the study is that one of the items in which students have the most positive attitudes is the item "In hybrid teaching, the participation of experts in some courses in the course increases my interest in the course". Similarly, in the study conducted by Çoklar and Dinç (2021); It has been

stated that the distance education by the experts in the field is the reason why students prefer distance education. Hybrid teaching provides convenience in terms of financial, time and accessibility for the participation of experts in many fields.

The form items with the lowest average in this study are "Hybrid teaching makes lessons more fun" and "Hybrid teaching increases my motivation towards the lesson". As stated in the research conducted by Sezgin, the need for various improvements in distance and hybrid education processes coincides with the content of the items with the lowest score in the form in this research.

The fact that the item "I see it as a chance to attend the lesson simultaneously with my classmates, even if I am out of the classroom", which is one of the items with the most positive attitude in the form applied in this research, can be thought to show the importance of hybrid teaching in reducing the feeling of loneliness that occurs with distance education and the exam anxiety that it brings. . In the study, the fact that the 8th grade students had the highest positive attitude score in hybrid education during the epidemic process can be interpreted as the result of the high level of anxiety of the students towards the central exam they will take in the last year. In addition, in the study conducted by Akpolat (2021), it was concluded that the students studying in the 5th grade displayed positive attitudes compared to the students studying at the higher level. He attributed this result to reasons such as distance education being more fun, saving, providing diversity and being easily accessible.

According to another finding, it is seen that female students have a positive attitude compared to male students. In the study conducted by Yağın (2021), it was found that gender did not show a significant difference in students' attitudes towards distance education, but female students showed more positive attitudes in the distance education process than male students.

In the study, it was found that students with low academic achievement have more negative attitudes towards distance education than students with high academic achievement.

When the findings related to the attitudes of the students according to the parents' education levels were examined, it was concluded that the attitudes of the students with a high mother education level (Master's-Bachelor's) towards hybrid education were lower than the others. It was found that there was no significant difference in the attitudes of the students towards e-lesson applications according to their father's education level.